

חוברת

דף השבוע

מסכת כתובות חוברת יט

דף עה'

קונטרס מלא מראי מקומות חשובות על כל דף ודף
כדי לסייע את הלומדים החשובים של מסגרת 'דף השבוע'

ויש בה ארבעה חלקים:

- א **עומק הדף** – ביאורים בעומק הגמ' ופירש"י, על פי דברי הראשונים והאחרונים
- ב **התוספות העיקריין** – הדגשה מיוחדת על התוספות הנחוצין ביותר, עם קצת מראי מקומות
- ג **הלכות הדף** – בכל דף נערך נידון אחד בהלכה הנובע מלימוד הגמרא
- ד **סוגיית הדף** – בכל דף נערכה סוגיא שלימה אחת עם העתקת מראי מקומות

**דפי הגמרא
עם התוספות
העיקריין**

דפי הגמרא
עם הדגשה מיוחדת
על התוספות הנחוצין ביותר

נערך ע"י
הרב פינחס ענגלאנדער שליט"א

דף עה

תוכן

- א. מה הוא הבזיון אם תבא האשה לב"ד
- ב. ביאור המעלות של בני בבל ובני ארץ ישראל
- ג. אם אזלינן בתר חזקה דאתי מרוב
- ד. בקושיית הפנ"י, דלפי ר' גמליאל בעינן גם ברי ושמא

(א) מה הוא הבזיון אם תבא האשה לב"ד

- א. **סוגיית הגמ':** הגמ' מבארת יסוד המחלוקת בין ר' מאיר ור' אלעזר, דר' מאיר סבר אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד, [ולכן אם הלכה אצל ב"ד כדי להתיר נדריה אין הבעל יכול להחזירה, שיש בזה קלקולא], ור' אלעזר סבר אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד, [ולכן אף אם הלכה אצל ב"ד להתיר נדרה מסברא יכול להחזירה, שאין בזה קלקולא, אלא שגזרו חז"ל שאינו יכול להחזירה].
- ב. **קושיית הראשונים:** הראשונים [הריטב"א (עד: ד"ה והתניא, גיטין מו. ד"ה ור"א), חי' הר"ן (גיטין שם)] הקשו, מדוע יש בזיון לאשה אם צריכה להתיר נדריה בפני ב"ד, הא יכולה למנות שליח שיבא לפני ב"ד במקומה. [ובשיטמ"ק (ד"ה אין אדם) הקשה עוד, שהבעל עצמו יכול לבא בפני ב"ד כדי להתיר נדרי אשתו בשבילה, משום שאשתו כגופו].
- ג. **ראיית הראשונים:** הריטב"א (גיטין שם) הביא בשם רבו, שמוכח מכאן, שאין שליחות בהתרת נדרים, אלא צריך הנודר לבא בעצמו בפני ב"ד כדי להתיר נדרו. [ולגבי קושיית השיטמ"ק מהבעל, בתוס' רעק"א למשניות (גיטין פ"ד אות מז) תירץ, שהבעל עצמו לא ניחא ליה שיצטרך לבא בפני ב"ד כדי להתיר נדרי אשתו, שבזיון הוא אצלו].
- ד. **מחלוקת הראשונים:** אולם חידוש זה, שאין שליחות בהתרת נדרים, אינו דבר מוסכם לכל, הרשב"א (גיטין שם) נקט שיש שליחות בהתרת נדרים, וגם הריטב"א הביא שיש בזה מחלוקת הראשונים, וכן הביא הר"ן בנדרים (ח: ד"ה בעל), שנחלקו הראשונים אם אפשר להתיר נדר ע"י שליח או לא. וא"כ קושיית הראשונים הנ"ל אכתי קשה לפי שיטת הסוברים שיש שליחות בהתרת נדרים.
- ה. **תירוץ הרשב"א:** הרשב"א (גיטין שם) תירץ, שעיקר הבזיון אינו ההליכה בפני ב"ד, אלא מה שב"ד שומעים על האשה שהיא נדרנית, ולכן גם אם תשלח שליח לב"ד איכא בזיון. [וכן תירץ הריטב"א (שם), והוסיף, שלפ"ז מתורץ גם הקושיא מבעלה]. נמצא, שיש ב' מהלכים בראשונים בענין מהו הבזיון להאשה להתיר נדרה, י"א שהוא מצד עצם ההליכה בפני ב"ד, וי"א שהוא מצד שב"ד שומעים עליה שהיא נדרנית.

(ב) ביאור המעלות של בני בבל ובני ארץ ישראל

- א. **סוגיית הגמ':** הגמ' מביאה בשם אביי, שבני ארץ ישראל עדיפי מבני בבל, עד כדי כך שאחד מבני ארץ ישראל עדיף כמו ב' מבני בבל. אך מביאה הגמ' עוד בשם רבא, שמ"מ כשאחד מבני בבל הולך לארץ ישראל, הוא נעשה עדיף מבני ארץ ישראל, עד כדי כך שהוא עדיף כמו ב' מבני ארץ ישראל. ומבואר מזה, שיש מעלה מיוחדת לבני ארץ ישראל, וגם מעלה מיוחדת לבן בבל שהולך לארץ ישראל. וכל זה צ"ב.
- ב. **מעלת בני בבל:** השיטמ"ק (ד"ה וכל חד) הביא בשם הריב"ש, שיש לבני בבל מעלה יותר מבני ארץ ישראל, שבני בבל לומדים בדרך חריפות יותר מבני ארץ ישראל. ובחי' חת"ס (ד"ה אמר אביי) ביאר מעלת בני בבל באופן אחר, 'כי לשונם יותר מדוקדק מלשון בני ארץ ישראל'.
- ג. **מעלת בני ארץ ישראל:** ולגבי מעלת בני ארץ ישראל, ביאר השיטמ"ק (שם), שהוא משום דאורא דארץ ישראל מחכים כמבואר בגמ' ב"ב (קנח:). והחת"ס (שם) ביאר הענין, 'כי אור ארץ ישראל מטוהרה מכל טומאה ואינו מוסיף שקר וסברא כוזבת'. [ועי' במהר"ל (חי' אגדות ד"ה אמר אביי) שביאר מעלת בני א"י באופן אחר, שהם בריאים ביותר ומסוגלים להעמיק בלימודם].
- ד. **בן בבל העולה לא"י:** השיטמ"ק (שם) ביאר מעלת בן בבל העולה לא"י, שיש בו ב' המעלות הנ"ל, מעלת החריפות דבני בבל, וגם מעלת א"י דאורא מחכים, ולכן נעשה כמו ב' מבני א"י. וכעין זה ביאר הנצי"ב (העמק שאלה, קדמת העמק א, אות יא). אבל הריטב"א (ד"ה ולציון) ביאר באופן אחר, שכן בבל שעולה לא"י יוצא מטומאת הגוים ונכנס תחת כנפי השכינה.
- ה. **מחלוקת החת"ס וההפלאה:** נחלקו החת"ס (דרשות ח"ב עמ' רלג) ורבו ההפלאה (ד"ה אמר אביי), בבן בבל שמצפה לעלות לא"י אך לא עלה בפועל, שהחת"ס נקט שיש בו מעלת א"י, אבל ההפלאה נקט שאין בו מעלת א"י. ולכא' מחלוקת זו תליא בב' דרכים הנ"ל, שאם מעלת א"י היא דאורא מחכים, א"כ צריך לעלות ממש, אך אם הוא משום שיוצא מטומאת הגוים, א"כ יתכן שגם המצפה לעלות זוכה לכך.

ג) אם אזלינן בתר חזקה דאתי מרוב

- א. **סוגיית הגמ':** הגמ' דנה לגבי אשה שנתקדשה ואח"כ נמצאו בה מומין, ולא ידוע אם המומין היו בה בשעת הקידושין או לא, ויש בזה נפק"מ לגבי הכתובה, אם הבעל חייב בה או לא. ונקטה הגמ', דזה תלוי במה שנחלקו ר' יהושע ור' גמליאל, אם יש כח לחזקת הגוף להוציא ממון, שהרי יש להאשה חזקת הגוף שלא היו בה מומין בשעת הקידושין. וביאר רש"י (ד"ה מני), שיש לה חזקת הגוף משום ש'בלא מומין נולדה'.
- ב. **קושיית האחרונים:** הקשו הרבה אחרונים [חי' חתם סופר (ד"ה מני), פני יהושע (לקמן עו.), ועוד], מנא לן שאשה זו נולדה בלא מומין, אולי מומין אלו היו בה כבר מזמן לידתה, וא"כ אין לה חזקת הגוף.
- ג. **תירוץ החתם סופר:** החתם סופר (שם) תירץ, שהגמ' מיירי באופן שידוע שמום זה בא רק אחר לידתה, כגון שנפצעה או שנכזית, או שיש עדים שנולדה בלא מומין אלו. וכן תירץ הפנ"י, וכן הביא הפרדס יצחק (אות יח) בשם עוד כמה אחרונים.
- ד. **שיטת הרשב"א:** כמה אחרונים [עי' בספר הערות (ד"ה צריך)] תירצו, על פי שיטת הרשב"א (חולין יא.) והר"ן (שם ג.), שכתבו לחדש, שיש לסמוך שבשעת הלידה לא היו בה מומין, משום שרוב הנשים נולדו בלא מומין, ואזלינן בתר חזקה דאתי מרוב. וכן מובא שיטה זו בבית יוסף (יו"ד סי' פא ד"ה וגבינות), דאזלינן בתר חזקה דאתי מרוב. [אולם עי' בתוס' (חולין יא.) דנקטו דלא אזלי' בתר חזקה כזו].
- ה. **קושיית היעב"ץ:** אך היעב"ץ (הגהות על הש"ס) הקשה ע"ז קושיא חזקה, שאף לפי שיטת הרשב"א והר"ן, דאזלי' בתר חזקה דאתי מרוב, מ"מ לכא' חזקה כזו אינה יכולה להוציא ממון, שהרי החזקה אתי מכח רוב, והרוב עצמו אין בו כח להוציא ממון, והיאך יתכן שהחזקה עדיפא מהרוב עצמו. [ועי' בספר שלמי כהן (אות קסה) שהביא כמה תירוצים לקושיא זו].

ד) בקושיית הפנ"י, דלפי ר' גמליאל בעינן גם ברי ושמא

- א. **סוגיית הגמ':** הגמ' תלה דין אשה שנתקדשה ושוב נמצאו בה מומין, בפלוגתת ר' גמליאל ור' יהושע, דפליגי אם יש כח לחזקת הגוף של האשה כדי להוציא כסף הכתובה מבעלה, או לא.
- ב. **דיוקו של השיטמ"ק:** השיטמ"ק (ד"ה וכבר כתיבנא) כתב לדייק מדברי רש"י, שהגמ' בסוגיין נקטה, שלפי ר' גמליאל חזקת הגוף מוציאה ממון, אפילו אם האשה אינה יודעת מתי באו המומין, אע"פ שיש כאן טענת שמא נגד שמא, ולא טענת ברי נגד שמא. וכן דייק הפנ"י (ד"ה טעמא), ודייק כן גם מדברי רש"י לקמן (עו. ד"ה חדא). [אולם עי' ברמב"ן וריטב"א, שנקטו דהגמ' מיירי דוקא בציור של ברי ושמא].
- ג. **קושיית הפני יהושע:** הקשה הפנ"י (שם), שלכא' דברי רש"י נסתרים מסוגיא מפורשת לעיל (טז), דאיתא שם, 'עד כאן לא קאמר ר' גמליאל התם אלא בברי ושמא', ולכאורה מבואר, שגם ר' גמליאל מודה דחזקת הגוף בעצמה אינה יכולה להוציא ממון, וצריך סיוע של ברי ושמא.
- ד. **תירוץ הפנ"י:** הפנ"י כתב יסוד גדול כדי לתרץ קושיא זו, שיש לחלק בין ברי וברי לבין שמא ושמא, שבציור של ברי וברי מודה ר"ג דלא אזלי' בתר חזקת הגוף כדי להוציא ממון, כמבואר בגמ' לעיל, אך בציור של שמא ושמא ס"ל לר"ג דאזלי' בתר חזקת הגוף כדי להוציא ממון.
- ה. **ביאור החילוק:** בשערי יושר (ש"ב פי"ג ד"ה ומעתה) ביאר החילוק שבין ברי וברי לבין שמא ושמא, שבאופן שהמוחזק טוען רק טענת שמא, איתרע חזקת ממונו, ושוב יכול התובע להוציא ממונו ע"י חזקת הגוף, משא"כ בברי וברי, דלא איתרע חזקת ממונו, חזקת הגוף אינה מוציאה ממון. [וע"ע בעטרת שמואל (ד"ה אתאן) שהאריך לבאר סברת הפנ"י, שבציור של שמא ושמא חזקת הגוף מוציאה ממון].

דף עה

אם מותר לעבור ניתוח פלסטי (plastic surgery) לשם יופי

הגמ' מביאה הרבה מומים שפוסלים בנשים, שאם הבעל מתנה שאין בה מומין אין הקידושין קיימין, ואם אינו מתנה, יכול להוציאה בלא כתובה. ומבואר בגמ' לעיל (עד:): שאם מתנה הבעל שאין בה מומין, אפילו אם הולכת אח"כ לרופא ונתרפאו המומין, הקידושין נעקרין, כיון שבשעת הקידושין היו בה מומין.

ומבואר מזה, שמותר לאשה לילך אצל רופא כדי להתרפאות ממומין. ויש לעיין, האם מותר לאדם להכניס את עצמו לטיפול של רפואה, שיש בו צער וחבלה בגופו, ולפעמים גם מעט סכנה, כדי להתרפאות ממומין שאין בהם שום סכנה, אלא רק חוסר יופי. ופוסקי זמנינו דנו הרבה בזה, אם מותר לאדם לעבור ניתוח פלסטי (plastic surgery) לשם יופי בלבד, או לא.

הציץ אליעזר (חי"א סי' מא) נקט שאין היתר כלל לעבור ניתוח לשם יופי בלבד, משום שלא ניתן רשות לרופא לחבול בגוף האדם אלא רק לרפאותו, אבל לא לשם יופי בלבד, והאריך לבאר שיסוד ההיתר לרופא לחבול בגוף האדם הוא מדין 'ואהבת לרעך כמוך', שכיון שהיה מסכים לעשות כן לעצמו, ממילא מותר לו לעשות כן גם לאחרים. ולכן מסיק וז"ל, 'על כן נראה להלכה כנ"ל, דאסור לו לאדם לעשות לו ניתוח פלסטי, וכן לרופא לבצע ניתוח כזה לשם יופי'.

גם במשנה הלכות (ח"ד סי' רמו) החמיר בענין זה, אך כתב לחלק בין ניתוח שהוא רק כדי להוסיף יופי, לבין ניתוח שהוא כדי להסיר מום, שלגבי הוספת יופי נקט שאין בו שום היתר, אבל לגבי הסרת מום כתב שיש מקום להקל. וז"ל שם, 'שמעינן לכאורה [מסוגיין] גם כן לדידן, דמותרת לילך לרופא ולרפאות עצמה, דבכל מומין אמרו הלכה אצל רופא ורפא אותה, ופשוט דכל שהוא מום באדם מותר לרפאות עצמו ממומו, שלא יהא בעל מום כו', והכין נראה מסברא, דכל שהתורה העידה עליו שזה מום בכהנים או באשה, אם יכול לרפאות את מומו הרי זה מרפא, וודאי דאדם שמרפא את מומו ליכא בזה משום חובל בעצמו, דחובל בעצמו ליכא אלא כשחובל בעצמו שלא לשם רפואה, אבל אם עושה כן לשם רפואה אין זה חובל אלא מרפא, והתורה אמרה ורפא ירפא, מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, וכל שהוא מותר לרפאות הרופא מותר לעשות'.

אך כתב, שאין היתר להסיר מום אם יש בזה סכנה, וז"ל, 'וודאי צדקו דברי כת"ר, דכל מקום שיש לחוש משום סכנה, ואפילו סכנה רחוקה או ספק סכנה, פשוט דמשום לרפאות מום כזה שבו אסור להכניס עצמו לידי סכנה'.

באגרות משה (חו"מ ח"ב סי' סו) נשאל, לגבי אשה שרוצה לעבור ניתוח כדי לייפות עצמה לצורך שידוכים, וצידד להקל, וז"ל, 'נשאלתי בנערה שרוצה ליפות עצמה כדי שיקפצו עליה לקדשה, ע"י מה שהמציאו עתה הרופאים ע"י ניתוח, שהוא חבלה בגופה, אם מותרת מצד האיסור לחבול בעצמו כו', שיש להתיר לנערה לייפות עצמה, אף שהוא ע"י חבלה, כיון שאינו דרך נציון, ובזיון אלא אדרבה לטובתה'. אך אינו ברור מדבריו באיזה אופנים יש להקל בזה, שיתכן שהורה להקל רק מחמת צורך שידוכין, אבל במקום שאין צורך כל כך, אפשר שלא היה מיקל בזה.

בשו"ת חלקת יעקב (ח"ג סי' יא) דן גם כן בנידון זה, וצידד גם כן להקל, אך כתב שאין להתיר אלא במקום צורך גדול, ורק אם על פי הוראת הרופאים אין בזה שום סכנה, וז"ל, 'לחתוך אבר להתרפא מצער, יש לנו הלכה פסוקה בטור שו"ע רמ"א, דמותר ואין בזה משום חובל בעצמו כו', שפיר יש לסמוך על אמירתם כשאומרים שע"י הניתוח יתרפא, ואין בזה חשש משום אל יעמוד אדם במקום סכנה'.

דף עה

מה היא המעלה של חזקת הגוף יותר משאר החזקות

גמרא:

אמר רבא לא תימא ר' יהושע לא אזיל בתר חזקה דגופא כלל אלא כי לא אזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא היכא דאיכא חזקה דממונא אבל היכא דליכא חזקה דממונא אזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא וכו'

תמצית הסוגיא:

הגמ' מביאה בשם רבא, דמודה ר' יהושע דאזלי' בתר חזקת הגוף כשאין חזקת ממון כנגדה. ומביא ראיה לזה מדיני נגעים, דס"ל לר' יהושע, שאם יש ספק על נגע אם הוא טהור או טמא, האדם טהור, דאזלי' בתר חזקתו שהיה טהור.

התוס' הקשו, למה הוצרכה הגמ' להביא ראיה לדבר זה, הא פשיטא דהיכא שאין שום חזקה כנגדה, כו"ע מודי דאזלי' בתר חזקת הגוף. ותירצו, שכנגד חזקת הגוף יש 'חזקת הדין', כגון חזקה על האשה שהיא פנויה, וכוונת הגמ', דמודה ר"י דחזקת הגוף אלימא מחזקת הדין. והדבר צ"ב, מה היא המעלה הגדולה של חזקת הגוף יותר מחזקת הדין. ומצינו באחרונים שני מהלכים בזה:

א. הקובץ שיעורים ביאר, שעיקר דין החזקה הוא יסוד א' בין בחזקת הגוף ובין בחזקת הדין, שכל היכא דאיכא ספק בדבר אם נשתנה או לא, סמכי' דלא נשתנה. אך חזקת הגוף עדיפא משאר החזקות משום ששינוי הגוף הוא שינוי יותר גדול משאר שינויים.

ב. השערי יושר ביאר מעלת חזקת הגוף באופן אחר, שבאמת עצם כוחו של חזקת הגוף אינו עדיף משאר החזקות, אך מעלת חזקת הגוף, שהיא באה להכריע את עיקר הספק, אם מציאות הדבר נשתנה או לא, משא"כ שאר החזקות אינן באין להכריע את עיקר הספק, אלא את הדין היוצא מן הספק, כגון אם האדם טמא או טהור.

והנה חידשו התוס' [לפי ביאורו של השמעתתא], דאזלי' בתר חזקת הגוף אפילו כנגד תרתי לריעותא. והקשה השמעתתא, דמבואר מסוגיא דמקוה שנמדד ונמצא חסר, דלא אמרי' חזקת הגוף במקום תרתי לריעותא. ותירץ השמעתתא, שמה שנחסר המקוה מעט מים אינו שינוי גדול, ובה לא שייכא המעלה הגדולה של חזקת הגוף. ולכא' תירוץ זה אתי שפיר רק לפי דרכו של הקובץ שיעורים, שכל עיקר מעלת חזקת הגוף היא ששינוי הגוף הוא שינוי גדול.

תמצית מראי מקומות

א. גמרא

מביאה בשם רבא, דמודה ר' יהושע דאזלי' בתר חזקת הגוף כשאין חזקת ממון כנגדה. ומביא ראייה לזה מדיני נגעים, דס"ל לר' יהושע, שאם יש ספק על נגע אם הוא טהור או טמא, האדם טהור, דאזלי' בתר חזקתו שהיה טהור.

קושיית התוס'

ב. תוס' ד"ה אבל

הקשו, למה הוצרכה הגמ' להביא ראייה לדבר זה, הא פשיטא דהיכא שאין שום חזקה כנגדה, כו"ע מודי דאזלי' בתר חזקת הגוף.

ותירצו, שיש חזקה כנגד חזקת הגוף, דהיינו 'חזקת הדין', כגון לגבי אשה, שהיא בחזקת פנויה ולא נשואה, וכוונת הגמ', דמודה ר"י דחזקת הגוף אלימא מחזקת הדין.

וצ"ב, מה היא המעלה הגדולה של חזקת הגוף יותר מחזקת הדין.

למה תהא חזקה א' עדיפא משאר החזקות.

ותירץ, שעיקר דין החזקה הוא יסוד א' בין בחזקת הגוף ובין בחזקת הדין, שכל היכא דאיכא ספק בדבר אם נשתנה או לא, סמכי' דלא נשתנה. אך חזקת הגוף עדיפא משאר החזקות משום ששינוי הגוף הוא שינוי יותר גדול משאר שינויים.

ד. שערי יושר ש"ב פ"א

הקשה כקושיית הקובץ שיעורים, וביאר מעלת חזקת הגוף באופן חדש, שבאמת עצם כוחו של חזקת הגוף אינו עדיף משאר החזקות, ולכן יש ללמוד כולם מחזקת הגוף, אך מעלת חזקת הגוף, שהיא באה להכריע את עיקר הספק, אם מציאות הדבר נשתנה או לא, משא"כ שאר החזקות אינן באין להכריע את עיקר הספק, אלא את הדין היוצא מן הספק, כגון אם האדם טמא או טהור.

ה. אבן האזל הל' אישות פ"י הט"ו

ביאר מעלת חזקת הגוף על דרך השערי יושר.

חידוש התוס',

חזקת הגוף כנגד תרתי לריעותא

ו. תוס' שם

הקשו, אמאי אזלי' בתר חזקת הגוף כנגד חזקת הדין, הא יש כנגדה 'תרתי לריעותא', א', חזקת הדין, ב', 'הרי מום לפניך', ולא אזלי' בתר חזקה א' כנגד ב' חזקות.

ב' מהלכים

בביאור מעלת חזקת הגוף

ג. קובץ שיעורים אות רסד-רסה

הקשה קושיא גדולה, היאך יתכן שחזקת הגוף אלימא משאר חזקות, הא אין לנו אלא מקור א' לכל החזקות, וא"כ

ותירצו, 'חזקת פנויה לא חשיבא כלל חזקה לגבי חזקת הגוף'. וכוונתם צ"ב.

ז. שב שמעתתא ש"ב פ"ב

ביאר כוונת התוס', דחזקת הגוף אלימא מכל שאר החזקות, ולכן אזלי בתרה אפילו כנגד תרתי לריעותא.

ח. שב שמעתתא ש"ב פ"כ

הקשה על התוס' מהגמ' בנדה (ב:), שמקוה שנמדד ונמצא חסר, ולא ידוע מתי נחסר, אדם שהוטבל בו טמא, משום דהו"ל תרתי לריעותא, חזקת האיש שהוא טמא, וגם הרי מקוה חסר לפניך, והקשה, שמבואר מכאן דחזקת הגוף לא

מהני כנגד תרתי לריעותא.

ותירץ, דגבי מקוה לא שייכא המעלה הגדולה של חזקת הגוף, שאף אם נחסר מעט מים אין זה שינוי גדול כל כך. [ולכאו' דבריו מובנים רק לפי הקובץ שיעורים, שעיקר מעלת חזקת הגוף היא ששינוי הגוף הוא שינוי גדול, אבל לא לפי השערי יושר].

ט. שערי יושר ש"א פ"ג אות א

תירץ קושיית השמעתתא לפי דרכו, שבאופן כזה ליכא מעליותא דחזקת הגוף יותר משאר חזקות, עיי"ש הטעם.

אם אדם כשר נעשה רשע, ויש להעמידו בחזקת צדיק אפילו במקום דאין ב"מ לעדות, כמ"ש תוס' פ"ק דחולין י"א גבי אשה דהעמידנה בחזקת צדיקת, אבל בפסול זונה לכהונה לא מהניא חזקת צדיקת דאפילו נבעלה באונס נעשית זונה וצ"ע.

רסג) במהרש"א נדה י"ט הקשה על דברי ר"ת, דבס"ט ברה"י לא מהניא חזקה, ובש"ס כתב לתרץ דכיון דחז"ה אלימא מכל החזקות א"א ללומדה מסוטה, דהתם ליכא אלא חזקת היתר ואין לומר העמידנה בחזקת צדיקת כיון דנסתרה ויחוד אסור מדאורייתא, ולדבריו אי נסתרה באופן שלא עברה באיסור יחוד מותרת לבעלה מטעם חזקת צדיקת, וקשה מהא דאמרה חנה בתפלתה, אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי וכיון דמסתתרנא משקו לי מי סוטה, ברכות ל"א, וע"כ כוונתה היתה להסתתר באיזה אופן המותר, כי ודאי לא אמרה להקב"ה שתעבור באיסור דאורייתא ומ"מ צריכה השקאה אף דאיכא חזקת צדיקת.

רסד) ובעיקר דבריו דאין ללמוד חזקת הגוף משאר חזקות א"כ תיקשי להיפוך, בהא דילפינן בפ"ק דחולין כל החזקות מבית המנוגע דהוי חזקת הגוף, וכיון דחזקת הגוף אלימא מכל החזקות אין ראייה מבית המנוגע לשאר חזקות, והנה לכאורה אינו מובן, מאיזה טעם יש לחלק בין חז"ה לשאר חזקות, דהא כולו מחד קרא אתיין, ובשלמא אי הווי תרי קראי אפי"ר שחלוקין בדינן, כמו רוב וקרוב או רובא וחזקה, אבל כיון דליכא אלא חד קרא איך אפשר לחלק הדין לחצאין.

רסה) ונראה דהנה עיקר דין חזקה הוא לומר שהדבר לא נשתנה מכפי שהיה קודם שנולד הספק וזוה נלמוד דה"ה אפילו ודאי נשתנה, אלא דמספקא לן אם נשתנה השתנות מרובה או השתנות מועטת, ראוי להעמיד בחזקת שלא נשתנה רק מעט ולא הרבה, וזוהו הטעם דחז"ה אלימא דשינוי הנעשה בגוף הדבר הוא שינוי יותר גדול מהיכא שלא נשתנה הדבר רק בדינן, ודמי כמו הכא חדא חזקה והכא תרי חזקה, וכ"ז לבתר דאיכא דין חזקה לומר שלא נשתנה אמרי' דתרי חזקות עדיפי מחדא חזקה וחז"ה עדיפא

אבל אי נימא דאינה חז"ה אלא חזקת הדין, הרי גם קודם החסרון לא היה לל"ט אלו דין הכשר לטבילה, וי"ל לפי מ"ש בחי' לפסחים אות קפ"ד דשיעור מ' סאה א"צ להטבילה אלא שיהא במקוה שיעור שלם עיי"ש, וא"כ כשהיתה המקוה שלימה היה דין הכשר גם לל"ט סאה, אבל קשה מס"פ כל הגט דף ל"א המניח פירות וכו' אם אבדו חושש מעל"ע, ופריך בגמ' ממקוה דטמא למפרע, ומאי קושיא, דבפירות איכא חזקת הגוף ולא אמרינן בה תרתי לריעותא, וי"ל דבכלל אבדו דמתניתין איכא גם נגנבו, ובוה ליכא חז"ה דאפילו הפירות קיימין אין יכול להפריש עליהן אם הן ברשות הגנב, ובוה נימא תרתי לריעותא, מיהו מדיהיב שיעורא מעל"ע משמע דאיירי בנרקבו דאי בנגנבו מאי שיעורא דמעל"ע, ובשיטה כאן פירש כוונתם משום גריעותא דחזקת פנויה, וצ"ע מאי גריעותא דחזקת פנויה מכל החזקות.

רסא) תוד"ה ספק טמא וכו' וקודם שנטהר נולד בו ספק, והר"ש ספ"ד דנגעים הוסיף, והא דמטמו רבנן לא שיחליטנו בנגע זה קודם שיתרפא, דהא תנן אין מחליטין את המוחלט, אלא כשיתרפא מן הראשון יחזור ויחליטנו על זה הספק, וקשה דא"כ שוב אין כאן חזקת טומאה דכ"ז שלא נתרפא מהראשון אין כהן רואה אותו, וטומאת נגעים תלויה בראיית כהן, ולאחר שנתרפא מהראשון כבר נטהר, ושמא י"ל, דמיד שהביא הציפרים, או בשביעי שלו יכול כהן לראות נגע אחר, אף שעדיין לא טבל מטומאה ראשונה.

רסב) בא"ד. דהעמידנו בחזקת שלא היה בו נגע אע"ג דאיכא חזקת טומאה כנגדו. וצ"ב דמאי חזית לומר שבהרת נולדה אחר שער לבן נימא איפכא דשעבר לבן נולד אחרי הבהרת, ואיזה שינוי בגוף בבהרת קדמה יותר משער לבן קדם, וצ"ל דכיון דטיהרה תורה בשער לבן קדם מוכח דאין זה נגע, אבל חזקת טומאה לא חשיבא חזקת הגוף, אבל קשה מ"ש תוס' דאיכא חזקת הגוף בראוה מעוברת, איזה חזקת הגוף יש בוה דאינה אלא חזקת היתר לכהונה, ובשלמא בחזקת כשרות לעדות שייך חזקת הגוף שלא נעשה רשע, דזה הוי שינוי בגוף

בפשיטות, דלא קיי"ל כרבא דרב אשי פליג עליה וכן כתב שם בנמוקי יוסף, ולשיטתם ע"כ צ"ל דטעמא דשמואל אינו מטעם כ"נ כ"ה כרבא, אלא כמ"ש בשיטה בשם הריטב"א, דכיון שהמשיכה ברורה לפנינו הבא לבטל המקח ולומר שיש בו טעות עליו הראיה" וכן הוא שם בשם הריב"ש, "שהוא בא לבטל הקנין שהיה ידוע לנו דהיינו המשיכה" אבל אח"כ כתב שם הריטב"א בטעמא דשמואל משום דחזקת הגוף וכ"נ כ"ה מסייעי אהדדי, גם רב אשי מודה דבתר תרווייהו אזלינן, עיי"ש.

רס"ט דף ע"ו. רישא מנה לאבא בידך. כתב הגרע"א דאם מכר האב הכתובה לבתו, על הבעל להביא ראיה דהוי מנה לי בידך, ויש לפקפק בזה ולומר, דלא אלים כח לוקח מכח מוכר, כיון דהאב אינו יכול להוציא מהבעל, ומצינו בחזקת דאית מכת ארבעה, דאמרין מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו, וה"נ י"ל להיפוך דאין לשני אלא זכותו של ראשון.

רע מודה ר"מ במומין הראוין לבא עמה מבית אביה. ובתידושי מהרי"ט הקשה, אמאי לא נפרש הברייתא דאיירי במומין דאפשר שהיו בה משנולדה, ובכה"ג לא שייך לאוקמה בחזקת הגוף, וצ"ל דלישנא, "מבית אביה" לא משמע דקאי על שעה שנולדה אלא אקודם שנתארסה.

רע"א תוד"ה על בעל החמור וכו' דאין המעות חוזרין ולא מוקמינן להו בחמ"ק. הקושיא הזאת היא רק אי נימא דבמקח טעות המעות פקדון וחוזרין בעינייהו, אבל לדברי הרא"ש ספ"ב דקידושין דהמעות הלואה ואין חוזרין בעין אין מקום לראיתם, והנה לפי פירושים בטעמא דשמואל משום חמ"ק, ומייתי מכלה בבית אביה ולקידושין דעל האב הראיה, משום דמוקמינן לכסף קידושין בחמ"ק, וא"כ מוכח להדיא דבמקח טעות המעות פקדון שלא כדברי הרא"ש הנ"ל, ובהכרח דהרא"ש אינו מפרש בסוגיין מטעמא דחמ"ק.

רע"ב בא"ד. ולא אמרי' כמו שהיא בוגרת עתה כן היתה קודם קידושין. ולכאורה מאי רומיא הא כבר כתבו דדוקא במיתת חמור ומום ומחט אזלינן בתר השתא, ונר' דהתם כוונתם, דבשאר דוכתי לא אזלינן בתר השתא, משום דחזקת

משאר חזקות, אבל בס"ט ברה"י דלא אזלינן בתר חזקה, גם חזקות הרבה לא יועילו וה"ה חז"ה, וכן בבית המנוגע כיון דמוכח משם דאמרין חזקה שלא נשתנה אין חילוק בין שינוי מרובה לשינוי מועט.

רס"ו שם בגמ'. רישא כאן נמצאו כאן היו. כן גירסת רש"י ותוס' ולא גרסי סיפא כאן נמצאו כאן היו, דבסיפא טעמא משום חזקת הגוף כמו בפ"ק גבי משארסתני גאנסתי, וברישא לא מהניא חז"ה משום דרשות האב איתרע, והא דכ"נ כ"ה אינה חזקה, אלא ריעותא בחז"ה, אבל הר"ן גריס, סיפא כ"נ כ"ה, דטעמא דסיפא אינו מטעם חז"ה דלא מהניא בטענת שמא, אלא דחזקה כ"נ כ"ה דיש להחזיק שהיה ברשות שנמצא, והיא חזקה ודאית ולא ריעותא גרידא, וצ"ע, חזקה זו מגלן דהא ליכא קרא להכי.

רס"ז ולקמן ע"ו בהא דכל מי שנולד הספק ברשותו עליו הראיה, ותנא תונא כלה, פירשו רש"י ותוס' דקאי אליבא דרבא, וא"כ הא דמוציאין מהטבח בלא ראיה הוא מטעם חזקת הגוף דעדיפא טפי ממוחזק, וקשה דגבי מחליף פרה בחמור כתבו בתוס' ב"מ ק' דלא אזלינן בתר חזקת מעוברת להוציא מחזקת מרא קמא, וא"כ כ"ש להוציא ממוחזק דאלים טפי מחמ"ק, ובתוס' לקמן בסוגיין הקשו ג"כ ממחליף פרה בחמור, ותירצו דיש לחלק בין ספק שנולד לגריעותא או למעליותא, ופירש הריב"ש כוונתם, דלא אמרינן כאן נמצא כאן היה אלא לענין שלא לבטל הקנין, ובשלמא לפירוש הר"ן דכ"ה כ"נ היא חזקה יש מקום לחלק בזה, דלא מהניא הך חזקה אלא לקיים המקח ולא למילי אחריני, אבל לפירוש רש"י ותוס' דאינה חזקה כלל, והא דמוציאין מהבעל בסיפא ומהטבח אינו אלא מטעם חזקת הגוף, אין שום טעם לחלק בין גריעותא למעליותא, וצ"ע.

רס"ח והנה לפירוש רש"י ותוס' במסקנא, דשמואל אתיא כרבא וכיון דקיי"ל כשמואל ע"כ קיי"ל כרבא, וכן הוא להדיא בתוד"ה רישא מנה לאבא, דמסתמא רב אשי לא פליג אדשמואל דקיי"ל כוונתיה" וע"כ צ"ל דרב אשי לא פליג אדרבא אלא שהוסיף עוד שינויא לתרץ המשנה, אבל בחידושי הרשב"א וריטב"א יבמות קט"ז כתבו

שער ב

שער החזקות

פרק א

גרסיגן גנמ' חולין פ"ק מנח הא מילתא דלמור רבנן חוקי מילתא אחזקתי, אר"ש ז"נ חר"י אמר קרא וינח הכהן מן הבית וכו' והסגיר את הבית ז' ימים ודילמא אדנפיק ואתא נר לי' שיעורא אלא לאו משום דלמרינן חוקי אחזקתי, והנה לכאורה קשה הליך ילפינן מכאן על כל חזקות הא לפי מה דמוכח בסוגית הש"ס ס"פ המדיר דחזקת הגוף עדיף מכל שאר החזקות ומנואר שם בגמ' להדיא דנעיס חסונ השתנות הגוף דרנא הוכיח דר' יהושע אזיל נתר חזקת הגוף מהא דמטהר נספק אס נהרת קדמה לשער לנן ופי' שם נתוס' נשס ר"ח דמייירי נספק לטומאה וקודם שנטהר נולד צו ספק של הנגע השני ומייתי ראי' לאזיל ר' יהושע נתר חזקת הגוף נגד חזקת טומאה. יע"ש. וכיון דחזקה זו עדיפת מכל החזקות הליך ילפינן מקרא זה דוינח מן הבית לכלל דין חזקה ונכ' ש"ש א"א פט"ו הביא נשס הפכ"י דחזקת הגוף עדיף מרוב דלין הולכין נממון אחר הרוב וחזקת הגוף מהני אף להנזיל ממון מוחקתו, ונש"ש שם העלה עפ"י לענין ספק טומאה נרה"י ספיקו טמא נס היכא דליכא חזקה שאס יהי' חזקת הגוף דעדיף כרוב לא נאמר צה היכא דליכא דספק טומאה נרה"י דהלל נתר רוב אזלינן גס נספק טומאה נרה"י ועי' לעיל ש"א פ"ט שהנזיל סוגית הש"ס נאצנות פ"ק דרוב מהני נספק טומאה נרה"י. יע"ש. ולפ"ד ודאי קשה לכאורה איך ילפינן דמהני מה"ת נכל ספק לטומאה ולטהרה לאסור ולהתיר להעמיד על חזקה הראשונה חזקת היתר או חזקת איסור חזקת טהרה וחזקת טומאה דמהאי קרא לא ידעינן רק לחזקת הגוף דאלימא ומנח לן לשאר חזקות דגריעי מזו, ואף די"ל דרק נספק נגעי אדם איכא חזקת הגוף דהוי שני קלת נכל גוף האדם ונצתיס הוי רק שני נדין ולא נגוף הבית והוא עפ"י שפרשו מפרשי התורה דסימני נגעים הם מוכיחין אס שלטה חולי הנרעש נכל הגוף וכשקדמה שער לנן לנהרת לא שלטה החולי נכל הגוף ומש"ה נספק מוקמינן הגוף על חזקתו, אצל נצית דלא שייך חולי ליכא שני רק נדין, אצל הדבר רחוק לעשות מן המערכה לדרוש, והדבר פשוט דגס נספק נגעי נתיס שייך חזקת הגוף דנצמת כח הריעותא של הנגע נוצע מגוף הבית לו יהא שהוא עפ"י נס ולא נצצע כמש"כ הרמב"ן נפי' על התורה, אצל עכ"פ הוא התחדשות והשתנות נגוף הבית והדבר נריך נציור ולפלא נעייני שלא העיר נכ' ש"ש מזה, ואין

לחלק ולומר דרק התחדשות נגע חשיב שני נגוף ולא הסרת נגע, וחזקה זו שאנו ילפינן מקרא דוינח הכהן דמייירי נספק הסרת נגע דזה רחוק מן הדעת דאס התחדשות נגע נצמת הנגע הוי שני נגוף כ"כ הסרת הנגע דמ"ש :

עוד תמוהין נעייני מש"כ נש"ש דגס נסוטה נספק זנות נאירוסין דליכא חזקת הגוף לא עשהה תורה כודאי את הספק, יע"ש שמתרן צה קושית המהרש"א נתי' לנדה ד' י"ט ודברי' תמוהיס דהרי נארוסה שקלא ונסתרה נאסרת ודאי כמו נשואה דרק לענין השקאה נתמעט מקרא וכדמפורש להדיא בגמ' סוטה ר"פ ארוסה וכן הוא להלכה נרמנ"ס ונש"ע ולפ"ד הש"ש הוי לן לאוקמה אחזקתה חזקת הגוף :

ונראה לענ"ד נצאר ענין זה עפ"י מה דמוכח מכל סוגיות הש"ס דדין חזקות המכריעות יותר הוא כשהס מכריעים את מקור הספק ולא כל הדינים המתילדים נספק המקורי נגריס אחר הכרעת דין של חזקה זו דהרי חזקת המקור מועלת גס לאדם הטמא אף שהוא נצחק טמא וכן חזקת הסכין שלא נפגס מועלת להתיר את הנצמה אס לא היכא דליכא חזקתה לריעותא, והוא מהאי טעמא כיון דמקור הספק שנוכל נמקור' ונכסין הוכרע ע"י חזקתם ממילא נגדר דין של הדברים הנצחים נצולדה מזה, ומש"ה כשאנו דניס אס נעשו המומיס נצאשה חיקור הספק הוא התחדשות המומיס ועקירת הקדושין ע"י המומיס הוא נדר תולדי וכיון דמוקמינן אחזקה על עיקר הספק ממילא הקדושין קיימס נדין וחזקת פנוי' אינה מכרעת צה על המומיס כלום דלין המומיס נצחיס ע"י עקירת הקדושין — רק חיבו דומה ממש למקור' וסכין דהתס כשרות המקור' והסכין מכשירין את הטמא והנצמה, וכיון דנקטינן לדינא שהמקור' כשרה להכשיר, נצמת דין זה נעלמו נכשריס הטמאיס שנצלו צה וכן נכסין, מש"ה נצמומיס ותולדת הקדושין שאין הקדושין תלוינ נדין המומיס רק נמליאות המומיס מש"ה יש לדון אס חזקת הגוף של האשה על ספק המומיס מכרע לנמרי או לא, — וזהו הקוטב שעלי' סונצ סוגית הש"ס נכ"פ המדיר ויתנצור עוד נכ"ד פרטי הענין נסוגיא הי"ל :

ועפ"י נוכל להנין איך ילפינן שאר חזקות מספק הסרת נגעים דמוקמינן אחזקתו, דנעיקר החדוש שאמרה תורה דחזקה דמעיקרא מכרעת ומנצלת את הספק כל אנפי החזקות שקולים המה ודומיס זל"ז נצין יתרון מועלה כלל לחזקת הגוף על שאר החזקות דגס נצחקת הגוף אין שום נצנר

להעמיד על חזקתו ושפיר ילפינן וקראל זה דוילא הכהן דכל חזקה מכרעת את הספק, אבל לאחר שגלתה לנו התורה דחזקה מכרעת איכא מעלה בחזקת הגוף שהיא מכרעת את עיקר הספק וחזקת הדינים וכריעיים רק תולדות הספק:

ועפ"ד נוכל להצנין דיש מקום לומר דאין הולכין צמזמן אחר הרוז אפשר שיהי חזקת הגוף לענין הכתובה אף דרוזא וחזקה רוצא עדיף דלענין כח הרוז שאמרה תורה לזול נתר"י הוא משום דיותר מניי שהחזקה נעשית כן ואם הי' רוצא שלא עלדו זה המומים קודם הקדושין יש מקום לומר דאין דמהני האי רוצא לכל דינים שבתורה מ"מ לענין ממון יש נכח המיעוט שהטרפות חזקת ממון לשנות הדין שמראה לז בירור של הרוז, משא"כ אם איכא חזקת הגוף שמכריע את הספק הראשון שלא ע"י בירור רק הוא דין תורה לענין הנהגה להתנהג כפי שהחזקו לנו מקודם לו יהא דלא אמרה תורה ענין זה לענין ממון צפרטות אבל אם הדבר של ממון זה נחולדה ע"י הכרעת עלם הספק יש מקום שיהי החזקה לענין הכתובה שהוא דין שצא מתולדת דין הקדושין והקדושין מתולדת ספק המומים, וספק התחדשות המומים נתבטל ע"י הכרעת החזקה, וגם לענין רוצא מנינו ג"כ אופנים שמועיל גם לממון היכא שצא דין הממון ממש בתולדה כרוז דיינים דמהני גם לענין ממון שהוא מה"ט יעוי' תוס' ריש פרק המניח, ולאכמ"ל. ועפ"י נראה לי מה שתיירן צפ"ש על קושית תוס' ריש נדה צהא דאמרינן שם דלענין חולין כו"ע סברי כשאמי דדיין שעתן משום חזקת הגוף של האשה דהא צספק טומאה צרה"י לא מהני חזקת טהרה, וע"י כתב צפ"ש ד"ל דשאני חזקת הגוף משאר חזקות, ועפ"ד מסתברין דצרי' ולא מטעמי', אלא ד"ל דכיון דעלם הספק של ראית דם נדה הוא הספק צשני הגוף וספק זה אינו ספק טומאה דהטומאה צאה בתולדה מחמת הראי', וכיון שעל הספק של הראי' איכא חזקה ומיילא התולדה שהיא ספק הטומאה נגדרת אחרי הכרעת הספק המקורי זה דבר המסתבר, אכן יש מקום לומר דתירון זה כלול צתירוצם שכתבו התוס' ללא ילפינן מסוטה רק ספק טומאת מגע ולא טומאת ראי'. יעו"ש. דלפמש"כ צספק מגע הי' ספק רק על הטומאה דהנעימה אינה משנה כלום את הגוף הנוגע, אבל ספק טומאה הצאה ע"י שני הגוף עלם הספק אינו ספק טומאה רק ספק שני צגוף והטומאה צאה בתולדה ואם חזקת הגוף מכרעת את עיקר הספק הראשון לא הי' ספק טומאה רק ודאי טומאה. כנלענ"ד:

ובזה נתישנ לי דצרי לתוס' צחולין שם צד"ה ודילמא ח"ל ואין להקשות היכי מוכח מהכא דלוקי אחזקתי' דילמא הכא טמא מספק דספק טומאה צרה"י ספיקו טמא, דככל ענין טמא הכתוב אפילו הי' רה"ר שיש צו הרבה צני אדם ואפילו דבר שאין צו דעת לישראל. עכ"ל. וקשה לי מה דמוכה מדצריהם דנספק טומאה צרה"ר אם יצויר שיהי' שם חזקת טומאה דאזלינן צתר חזקה דהלל לפ"מ דנקטו התוס' צחולין דהלכתא גמירא לטהר צרה"ר כמו לטמא צרה"י וכיון דקיי"ל דצרה"י טמא אף היכא דאיכא חזקת טהרה כ"כ ראוי להיות צרה"ר טהור ודאי אף היכא דאיכא חזקה טומאה, והנה צתוס' ריש נדה כשהקשו האיך ילפינן מסוטה לטהר צרה"ר אפילו ליכא חזקה הא סוטה אית לה חזקת טהרה, ותרצו דע"י קנוי וסתירה איתרע חזקתה חזרו והקשו ח"כ האיך ילפינן מסוטה דצרה"י ספיקו טמא אפילו היכא דאיכא חזקה הא צסוטה איתרע חזקה ותרצו דילפינן מסוטה שעשאה הכתוב ודאי טמא אע"ג דאית לה חזקה שאינה טמאה ודאי ולא איתרע אלא חזקת טהרה ודאית. עכ"ל. וצצריהם סתומים וסתומים ופרשנו לעיל ש"א ספיקו דכונתם דאם נאמר דהלכה לא נאמרה לשנות דין מה שהי' לנו מוחזק מעיקרא כ"כ לא הי' ראוי צסוטה צרה"י לטמא ודאי דהרגלים לצנר גורם רק לשנות מודאי טהרה לספק טומאה אבל כשאנו מטמאים ודאי הוא היפוך לגמרי מדין המוחזק

להעמיד על חזקתו ושפיר ילפינן וקראל זה דוילא הכהן דכל חזקה מכרעת את הספק, אבל לאחר שגלתה לנו התורה דחזקה מכרעת איכא מעלה בחזקת הגוף שהיא מכרעת את עיקר הספק וחזקת הדינים וכריעיים רק תולדות הספק:

ועפ"ד נוכל להצנין דיש מקום לומר דאין הולכין צמזמן אחר הרוז אפשר שיהי חזקת הגוף לענין הכתובה אף דרוזא וחזקה רוצא עדיף דלענין כח הרוז שאמרה תורה לזול נתר"י הוא משום דיותר מניי שהחזקה נעשית כן ואם הי' רוצא שלא עלדו זה המומים קודם הקדושין יש מקום לומר דאין דמהני האי רוצא לכל דינים שבתורה מ"מ לענין ממון יש נכח המיעוט שהטרפות חזקת ממון לשנות הדין שמראה לז בירור של הרוז, משא"כ אם איכא חזקת הגוף שמכריע את הספק הראשון שלא ע"י בירור רק הוא דין תורה לענין הנהגה להתנהג כפי שהחזקו לנו מקודם לו יהא דלא אמרה תורה ענין זה לענין ממון צפרטות אבל אם הדבר של ממון זה נחולדה ע"י הכרעת עלם הספק יש מקום שיהי החזקה לענין הכתובה שהוא דין שצא מתולדת דין הקדושין והקדושין מתולדת ספק המומים, וספק התחדשות המומים נתבטל ע"י הכרעת החזקה, וגם לענין רוצא מנינו ג"כ אופנים שמועיל גם לממון היכא שצא דין הממון ממש בתולדה כרוז דיינים דמהני גם לענין ממון שהוא מה"ט יעוי' תוס' ריש פרק המניח, ולאכמ"ל. ועפ"י נראה לי מה שתיירן צפ"ש על קושית תוס' ריש נדה צהא דאמרינן שם דלענין חולין כו"ע סברי כשאמי דדיין שעתן משום חזקת הגוף של האשה דהא צספק טומאה צרה"י לא מהני חזקת טהרה, וע"י כתב צפ"ש ד"ל דשאני חזקת הגוף משאר חזקות, ועפ"ד מסתברין דצרי' ולא מטעמי', אלא ד"ל דכיון דעלם הספק של ראית דם נדה הוא הספק צשני הגוף וספק זה אינו ספק טומאה דהטומאה צאה בתולדה מחמת הראי', וכיון שעל הספק של הראי' איכא חזקה ומיילא התולדה שהיא ספק הטומאה נגדרת אחרי הכרעת הספק המקורי זה דבר המסתבר, אכן יש מקום לומר דתירון זה כלול צתירוצם שכתבו התוס' ללא ילפינן מסוטה רק ספק טומאת מגע ולא טומאת ראי'. יעו"ש. דלפמש"כ צספק מגע הי' ספק רק על הטומאה דהנעימה אינה משנה כלום את הגוף הנוגע, אבל ספק טומאה הצאה ע"י שני הגוף עלם הספק אינו ספק טומאה רק ספק שני צגוף והטומאה צאה בתולדה ואם חזקת הגוף מכרעת את עיקר הספק הראשון לא הי' ספק טומאה רק ודאי טומאה. כנלענ"ד:

ובהא שהוכחנו לעיל לסתור דצרי הש"ש דלענין סוטה היכא דקנא לה ונסתרה כשהיא ארוסה דנאסרת ומשמע דמיירי גם אם קדשה כשהיא בתולה דע"י הזנות נשתנית גופה בתולה לצעולה דנווכת מזה דלא מהני צספק סוטה דקראל גם חזקת הגוף, הנה לפמש"כ ניחא דכיון דהא דאמרינן דמהני חזקת הגוף צספק טומאה הוא רק משום דהטומאה צאה רק אחרי הולדת השני צגוף וצסוטה

פרק ב

גופא וחזקת הגוף עדיף ולא מהני תרתי לריעותא נגד חזקת הגוף ואם כן הוי ליה להיות ודאי תרומה.

ונראה כיון דאמרינן פרק איזהו נשך (ז"מ עג, ז) מעיקרא דחמרא חמרא דחלא חלא ופירש רש"י (ד"כ דחמרא) קלקולו בתוכו הוא אלא שאינו ניכר ע"ש, וכיון דהחומץ לפניך הרי מעיקרא חלא הוי אלא שאינו ניכר, וכל זמן שלא החמיץ רשאי להפרישו תרומה, אבל חזקת הגוף תו לא הוי כיון דמעיקרא דחלא חלא הוי וקלקולו בתוכו אלא שאינו ניכר, אבל גבי מומין קודם שנולדו המומין שלימה היתה ומשום הכי הוי ליה חזקת הגוף ועדיפא מכל החזקות ואפילו ^{דאורייתא} חסר לפניך לא הוי תרתי לריעותא.

ובמקוה נמי לא הוי חזקת הגוף ואמרינן (נדכ ז, ז) גבי מקוה שנמדד ונמצא חסר דהוי ליה תרתי לריעותא, חזקת טמא והרי חסר לפניך, ולא הוי מקוה חזקת הגוף כיון דהמקוה לא נשתנה גופה אלא שנחסר מעט מים ממנה^ז, אבל ^{דאורייתא} היכא דחזקת הגוף איכא אפילו חסר לפניך לא מקרי תרתי לריעותא נגד שאר חזקות.

ובתוספות שם (כתובות עב, ז ד"כ אב) ז"ל ומיהו תימה לר"י דהיכי מצינו למימר דאי לאו חזקת ממון דהכא הוי אזיל ר' יהושע בתר חזקת הגוף והא הוי חדא במקום תרתי דהעמידנה בחזקת פנויה, וכי תימא אדרבה העמד אותה בחזקת שלימה והשתא הוא דנעשה מום הרי מום לפניך, דכי האי גוונא חשבינן תרתי לריעותא גבי מקוה שנמדד ונמצא חסר כו', ונראה לרשב"א דחזקת פנויה לא חשיבא כלל חזקה לגבי חזקת הגוף עכ"ל, ומשמע מדבריהם דכיון דחזקת הגוף עדיפא מכל החזקות משום הכי אפילו חסר לפניך לא חשיבא חזקת פנויה לגבה למשוי על ידה תרתי לריעותא, וקשה דהא שם בריש נדה (ז, ז) גבי חבית ונמצא חומץ ואמרו שם כל שלשה ימים הראשונים ודאי מיכן ואילך ספק, ופריך מאי שנא גבי מקוה דהוי ליה ודאי ומסקינן חבית מני ר' שמעון, והתם גבי חבית אמרינן העמד טבל על חזקתו ולא אמרינן העמד יין על חזקתו משום דהוי ליה תרתי לריעותא, ואע"ג דחזקת טבל לא הוי חזקת הגוף דגופא לא אשתני אלא כמו חזקת איסור וחזקת פנויה, ואלו היין ודאי הוי ליה חזקת הגוף דעל ידי שנעשה חומץ הרי אשתני

***** **נתיב שמעתתא** *****

ב. ע"י רווחא שמעתתא (אות ט).

פרק ב

גופא וחזקת הגוף עדיף ולא מהני תרתי ^{לית} לריעותא נגד חזקת הגוף ואם כן הוי ליה להיות ודאי תרומה.

ונראה כיון דאמרינן פרק איזהו נשך (ז"מ עג, ז) מעיקרא דחמרא חמרא דחלא חלא ופירש רש"י (ד"ה דחמרא) קלקולו בתוכו הוא אלא שאינו ניכר ע"ש, וכיון דהחומץ לפניך הרי מעיקרא חלא הוי אלא שאינו ניכר, וכל זמן שלא החמיץ רשאי להפרישו תרומה, אבל חזקת הגוף תו לא הוי כיון דמעיקרא דחלא חלא הוי וקלקולו בתוכו אלא שאינו ניכר, אבל גבי מומין קודם שנולדו המומין שלימה היתה ומשום הכי הוי ליה חזקת הגוף ועדיפא מכל החזקות ואפילו חסר לפניך לא הוי תרתי לריעותא.

ובמקוה נמי לא הוי חזקת הגוף ואמרינן (נדב ז, ז) גבי מקוה שנמדד ונמצא חסר דהוי ליה תרתי לריעותא, חזקת טמא והרי חסר לפניך, ולא הוי מקוה חזקת הגוף כיון דהמקוה לא נשתנה גופה אלא שנחסר מעט מים ממנה², אבל היכא דחזקת הגוף איכא אפילו חסר לפניך לא מקרי תרתי לריעותא נגד שאר חזקות.

ובתוספות שם (כתובות עה, ז ד"כ אצל) ז"ל ומיהו תימה לר"י דהיכי מצינו למימר דאי לאו חזקת ממון דהכא הוי אזיל ר' יהושע בתר חזקת הגוף והא הוי חדא במקום תרתי דהעמידנה בחזקת פנויה, וכי תימא אדרבה העמד אותה בחזקת שלימה והשתא הוא דנעשה מום הרי מום לפניך, דכי האי גוונא חשבינן תרתי לריעותא גבי מקוה שנמדד ונמצא חסר כו', ונראה לרשב"א דחזקת פנויה לא חשיבא כלל חזקה לגבי חזקת הגוף עכ"ל, ומשמע מדבריהם דכיון דחזקת הגוף עדיפא מכל החזקות משום הכי אפילו חסר לפניך לא חשיבא חזקת פנויה לגבה למשוי על ידה תרתי לריעותא, וקשה דהא שם בריש נדה (ז, ז) גבי חבית ונמצא חומץ ואמרו שם כל שלשה ימים הראשונים ודאי מיכן ואילך ספק, ופריך מאי שנא גבי מקוה דהוי ליה ודאי ומסקינן חבית מני ר' שמעון, והתם גבי חבית אמרינן העמד טבל על חזקתו ולא אמרינן העמד יין על חזקתו משום דהוי ליה תרתי לריעותא, ואע"ג דחזקת טבל לא הוי חזקת הגוף דגופא לא אשתני אלא כמו חזקת איסור וחזקת פנויה, ואלו היין ודאי הוי ליה חזקת הגוף דעל ידי שנעשה חומץ הרי אשתני

***** נתיב שמעתתא *****

ב. ע"י רווחא שמעתתא (אוח ט').

צפ"ע ומעידה הרי דמהני חזקת כשרות לדיהו אף אם יעידו לאפוקי ממונא, ולכאורה הי' אפשר לחלק צין אם נולד הספק קודם שהי' נוגע למונן דלזו קיי"ל כרז הונא, לשנוולד הספק צומן שנוגע כנר למונן כמו נג' שישנו לקים את השטר כזה לא מהני חזקת כשרות דעדים נגד חזקת ממון, אצל זה נסתר מסוגית הש"ס צ"צ דף ל"א דקיי"ל כרז נחמן דסובר כר"ה דנאכילה לא איתכחיש שהספק נולד לאחר שהעידו שכנר נוגע למונן. והרא"ש שם כתב נפשטות כיון דתו"ת ספיקא דרצנן היינו דמדרצנן חשיב הדין הזה פסול משו"ה פריך הש"ס דלא דמי לשתי כתי עדים דשם אינו ספק של תרי ותרי יעו"ש. והרז"ה והר"ח נראה דסברי דרק לענין איסורים החמירו רצנן נספק של תרי ותרי אצל לענין לאפסולי עדים לא החמירו רצנן:

פרק ג

ועפ"ד יש מקום לתרץ מה דהקשה צ"ש ש"צ פ"ג צהא דכתבו תוס' כתובות פרק המדיר דף ע"ה ח"ל ומיהו תימא לר"י דהיכא מצינו למימר דאי לאו חזקת ממון דהכא הוי לזיל ר' יהושע נתר חזקת הגוף והא הוי חלל צמקום תרתי דלית לן למימר העמידנה נחזקת פנוי וכי תימא אדרבה העמידנה נחזקת שלמה והשתא הוי דנעשה מוס הרי מוס לפניך דכי האי גוונא חשנין תרתי לריעותא גבי מקו' שנמדד ומלא חסר וכו' ונראה לרש"א דחזקת פנוי לא חשיבא כלל חזקה לגבי חזקת הגוף. עכ"ל. וקשה טונא מ"ש חזקת טומאה מחזקת פנוי, ונחזקת טומאה וטבל מזרפינן את החזקות לתרתי לריעותא נגד חזקת הגוף של המקו' וחזקת היין, ועי' נספר ש"ס דמתרץ דצמקו' לא חשיב כחזקת הגוף דמיה שנתחסר מעט מים אינה שנוי צמים הנשארים, וצין ומלא חומץ מתרץ עפי"מ דלמרינן נגמ' צ"מ מעיקרא דחמרא חמרא דחלל חלל וקלקולו נתוכו אלא שחינו ניכר משו"ה אין החימוץ שנוי בגוף. יעו"ש. והנה צין ונעשה חומץ ודאי תמוהים דברי הש"ס דהרי לענין גזילה חשיב שנוי יין והחמין כמצואר צ"ק פ' הגוזל הרי אף שקלקולו נתוכו מ"מ מעיקרא הי' יין ועתה נעשה למין אחר רק די' יין שחינו מחמין ויש יין שמחמין ולענין זה אמרינן נגמ' צ"מ פרק איהו נשך דלא חשיב רבית כשנתן מעות לחמרא נתשרי ומצחרי לה טבנת משום דמעיקרא נתן על יין שחינו מחמין רק מעיקרא לא הי' אפשר להצחין ועתה ניכר. יעו"ש. אצל לענין השתנות ודאי דגם יין שמחמין צעת שנעשה חומץ הוי שנוי הגוף והוי חזקת הגוף כמומים, וגם לענין מקוה אין דברי מחוררים כ"כ דאף דחיסור המים אינו שנוי בגוף המים, אצל חסרון נמדה הוי ג"כ השתנות והרי נמפריש על פירות נחזקת שהם קיימים ומלאו אנודים איכא ג"כ חזקה והתם לא יצויר חזקה אחרת רק חזקת

שלמות דהאיצוד אינו משנה כלום את דין הפירות והדרת הקושיל לזכותא, ועפ"י דצרינו לעיל י"ל דשאי חזקת הגוף צמומין מחזקת הגוף דמקוה, דכיון דלעצם המקוה אינו נוגע ספק זה דהרי פסולה ועומדת היא ורק אל הטובל צה נוגע ספק זה, ונאדרנו לעיל דלהטובל צה יש לו חזקת המקוה ואלל הטובל אינו חשבו כחזקת הגוף, רק חזקה על טבילתו שהיתה ככשרות מחמת שהמקוה היתה נחזקת כשרות, והוי חזקה נגד חזקה, ונחטורף לזה ריעותא דהרי חסר לפניך הוי תרתי לריעותא, הנל צמומים דהאשה לפנינו ונוגע לדדי הספק לה לדין כתובתה, אף דעכ"ש' המומים לפנינו מ"מ כשאנו דינס על זמן הקדושין מוקמינן אותה נחזקת שלא הי' צה מומים אז צומן ההוא וצמקום חזקת הגוף ממש אין חזקת פנוי' שנונה נגדה אף לזרף עם הריעותא של חסר לפניך, וכן מוכח ענין זה נגמ' כתובות ד' ע"ו דאיתא שם רב אשי אמר רישא מנה לאצא צידך וסיפא מנה לי צידך ופי' רש"י שם דחזקת הגוף של האשה אינו מועיל לאז כיון דהכתובה אינו נוגע להאשה רק להאז וגבי האז לא אמרינן דחזקת גוף שלה תהני לדידי. יעו"ש. וכן העלו בתוס' שם כפירש"י דלכאורה הוי דבר מחמיה דהרי חזקת מקוה מהני לטמא וכל כיוצא בזה, אלא נראה דהכונה צה דנאמת גם אצל האז איכא חזקה רק דאינו חשבו כחזקת הגוף. רק חזקה על דין גבית הכתובה ולא מהני חזקה להוציא ממון דגם רוב לא מהני ורק חזקת הגוף עדיף כמש"כ לעיל צפ"א משום דהיא מוכרת את מקור הספק על עצמות המקרה אם נתהוו המומים וזה רק אם ספק זה נוגע להאשה עלמה וצידדה איכא חזקת הגוף ממש, אצל אצל האז הוי חזקה דעלמא וחינו מהני להוציא ממון וכ"כ יתפרש מש"כ בתוס' ד"ה כלה לדון דלא יועיל חזקת החמור לגבי צעל החמור הוי עפ"י דרך זה דהוי חזקה ככל חזקה דעלמא, רק אינה חזקת הגוף ממש:

אמנם לפי"ז לכאורה קשה צהא דלמרינן שם ריש גדה על הצרייתא דהיי' צודק את החנית להיות מפריש עלי' תרומה והולך ולאח"כ נמלא חומץ כל ג' ימים ודאי מלאן וליכך ספק דהוי תרתי לריעותא העמד טבל על חזקתו והרי החמין לפניך ומלאן תנא חנית ר"ש דלגבי מקוה נמי ספיקא משווי לה ומוכח דלרצנן הוי ודאי טבל. יעו"ש. והרי הכל לענין היין שעשה תרומה ממוט ג"כ נוגע ספק זה כמו שנוגע לשיריים וכיון שנאדרנו לעיל נצברת התוס' דנכ"ה ג' שחזקת הגוף הוי על הדבר עצמו שאנו דינס עלי' לא מהני חזקה אחרת לגרע את חזקת הגוף אף בצירוף הריעותא דהשתא, לפי"ז מהראוי להיות שהיין הנפרש לתרומה ודאי תרומה והיין של השיריים ודאי טבל, דאלל היין של השיריים חשיב חזקת היין האחר רק כחזקה דעלמא כמו צמקוה והוי תרתי לריעותא ואיך יתכן כזאת דהוי תרתי דסתר, ול"ד למסוכן צרה"י שהוציאוהו לרה"ר דקיי"ל כרצנן דטהרות

